

Verantwoording onderzoek benzodiazepineverslaving

Door Bijou van der Borst

1 mei 2024

In Nederland slikken 1,2 miljoen mensen verslavende slaap- en kalmeringsmiddelen. Deze middelen, ook wel benzodiazepinen genoemd, mogen volgens de bijsluiter niet langer dan twee weken gebruikt worden, omdat de kalmerende werking bij gelijke dosis na twee weken afneemt en de kans op verslaving of afhankelijkheid toeneemt.

Omdat de middelen zo verslavend zijn, trof het kabinet in 2009 maatregelen. De medicijnen worden vanaf dan alleen vergoed door de zorgverzekeraar als patiënten een permanente angststoornis of epilepsie hebben. In dat geval vallen ze in de zogenoemde categorie B2. Wie de medicijnen wil voor andere klachten moet ze zelf betalen maar heeft daar nog steeds een recept voor nodig van een arts.

Investico onderzocht of de maatregel effectief was en stelde daarom de volgende onderzoeksvraag: hoeveel mensen slikken nog steeds langdurig benzo's?

We vroegen de cijfers op bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport maar zij beschikken hier niet over. VWS heeft alleen cijfers over het aantal gebruikers en de doseringen die ze gebruiken, niet over het aantal dagen dat de middelen voorgeschreven worden.

We vroegen deze cijfers daarom op bij de Stichting Farmaceutische Kengetallen. Deze stichting houdt jaarlijks bij welke medicijnen apotheken verstrekken. Omdat de SFK het aantal verstrekkingen per persoon moest berekenen met een analyse, vroegen zij hier een vergoeding voor. Let op: SFK kan *niet* vaststellen hoe lang mensen de medicijnen *achtereen* gebruiken, alleen *hoeveel dagen in totaal per jaar* mensen gebruiken .

We stelden hen de volgende vraag:

Hoeveel mensen kregen vanaf 2009 per jaar benzodiazepinen voorgeschreven? Voor de volgende tijdsduren:

- Meer dan 120 dagen per jaar,

- Meer dan 240 dagen per jaar
- 365 dagen of meer per jaar

Voor al deze tijdsduren vroegen we om een uitsplitsing naar categorie B2 (patiënten die de middelen vergoed krijgen van de zorgverzekeraar) en buiten B2 (de patiënten die de middelen zelf betalen).

Door te vragen naar het gebruik langer dan 120, 240 en 365 dagen kregen we inzicht in de gradaties van langgebruik. Dit is belangrijk, omdat de middelen twee weken lang elke dag gebruiken volgens experts al risicovol is.

SFK maakte de berekeningen door naar de afgeleverde hoeveelheid (in tabletten/ capsules etc.) en de gemiddelde dagdosering van benzodiazepinen te kijken. Als iemand 10 tabletten heeft gekregen en er moeten 2 tabletten per dag worden ingenomen, dan zien het SFK dat als voor 5 dagen meegekregen. Dit bepaalt SFK per patiënt per verstrekking, om vervolgens dit per patiënt voor het hele jaar bij elkaar op te tellen. De stichting bepaalt dus per verstrekking hoelang een patiënt kan doen met de hoeveelheid die meegegeven is. Dat wordt bij elkaar opgeteld. Als dat aantal boven de 365 uitkomt dan gebruikt de patiënt het hele jaar door de medicijnen. Het gebruik van meer dan 120 en 240 dagen kan aaneengesloten zijn, maar kan ook over een heel jaar verspreid zijn.

Om te zien hoeveel mensen in totaal langer dan 365 dagen per jaar de middelen gebruiken, hebben we de cijfers in B2 en buiten B2 bij elkaar opgeteld.

Wie de patiënten met minimaal één verstrekking van B2 en buiten categorie B2 bij elkaar optelt, zal merken dat dit aantal hoger uitkomt dan het aantal gebruikers dat SFK noemt in de cijfers die stichting in hun [jaarlijkse rapportages](#). Het aantal gebruikers in 2022 was 1,3 miljoen. Uit de geleverde datasets blijkt dat dit er 1,4 miljoen zijn. Dit is volgens SFK te verklaren doordat er mogelijk een dubbeling van de patiënten in de verschillende categorieën zit. Als een patiënt medicijnen via categorie B2 vergoed krijgt, maar ook benzo's zelf betaalt, telt deze persoon twee keer mee.

De analyse werd gedaan op paneldata van apotheken die aangesloten zijn bij de SFK. Dat is 98% van alle openbare apotheken, 100% van de politheken en ongeveer 30% van de apotheekhoudende huisartsen in Nederland. En heeft betrekking op de verstrekkingen die voor rekening zijn gekomen voor de zorgverzekeraar of de patiënt zelf. Verstrekkingen aan patiënten in WLZ-instellingen worden buiten beschouwing gelaten. Het gebruik van benzo's in verzorgingshuizen en ziekenhuizen is dus niet meegenomen.

De verkregen data van SFK voegen we toe in een PDF-bestand naast dit verantwoordingsdocument.

Voor vragen, mail naar vanderborst@platform-investico.nl.